

1052

Baltiešu apmācību kursi Zviedrijā

(1949.g. pavasarī)

Pēc Valdemara ieršanās Zviedrijā 1948.g.oktobrī, GITA gribēja jau tā paša gada Ziemsvētkos rīkot laivas akciju uz B-2, lai varētu izmantot Valdemara svaigo info par turienes apstākļiem, g.k. par krasta apsardzību un izmantot Valdemara organizācijas sakarus, t.i. iespējami ātrā laikā sniegt tai atbalstu un vajadzīgos sakaru līdzekļus - raidītājus slepenai darbībai. Šai sākuma periodā Valdemars pats atpakaļ doties negribēja: gribēja atpūsties no lielā nervu sasprindzinājuma, pēdējos 3 gados pēc kapitulācijas. Bez tam kā Valdemars, tā Vangs toreiz bija pārliecināti, ka GITAI netrūks piemērotu personu, ko būt šādā akcijā.

Novembra mēnesī, kad Valdemars uzturējās pie Vanaga, tos abus apciemoja Valga, kas ieradās GITAS uzdevumā. Izrādījās, ka pēdējai tomēr piemērotu cilvēku paredzētai akcijai trūkst. Bez tam bija mainīta desanta vieta: laivu bija paredzēts tagad būtīt nevis uz B-2 rietumu piekrasti, bet gan uz B-3. Kāpēc bija notikusi šāda operatīvā plāna maiņa, to noteikti nezinu, bet pēc dažām pazīmēm spriežot B-3 ļaudīm bija labāka material-a baze (itkā atbalsts no amerikāņiem). Šai sakarībā Valga griežas pie Vanaga ar jautājumu vai pēdējais nezina kādu piemērotu operatīvo darbinieku, kas prastu arī B-3 valodu. Jāpiezīmē, ka Valga šai reizē vēl neminēja, ka laivai paredzēts doties tieši uz B-3, bet stāstīja, ka paredzētā desanta vieta esot uz dienvidiem no L; no turienes esot nepieciešams B-3 ļaudis aizvadīt pa drošiem meža ceļiem uz B-3. Vanagam bija padomā tā bijušais meža brālis Jaks, kas labi pazina Valgas minēto desanta vietu un prata arī B-3 valodu. Kad Vanaga pēdējo apciemoja, tad tas arī izsacīja gatavību šādā akcijā doties.

Pagāja nedēļas, bet nekās nenotika. No GITAS n-āca vēstules, ka esot grūtības ar materialo bazi. Pirms Ziemsvētkiem Valdemars aizbrauca pie GITAS un rezultātā norunāja ar to, ka dosies pats šai akcijā (ka viņš šai ziņā savas domas ir grozījis, to Valdemars pateica jau iepriekšējā sarunā ar Valgu). Pie Gitas

SECRET

DECLASSIFIED AND RELEASED BY
CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
SOURCE METHODS EXEMPTION 3B2B
NAZI WAR CRIMES DISCLOSURE ACT
DATE 2008

tika arī norunāts, ka Valdemars ieradīsies tūlīt pēc Ziemsvētkiem Stokholmā, kad arī bija paredzēta akcija. Jāpiezīmē, ka ziema toreiz bija ļoti silta, tāpēc ledus apstākļi laivas akcijai šai laikā novareģēja būt par šķērslī. Jau iepriekš minētā sarunā ar Vālgu, Vanaga bija ierosinājis gaidīšanas laiku izmantot lietderīgi un noorganizēt radiotelegrafijas apmācības. Kad arī pēc Ziemsvētkiem akciju vēl novareģēja realizēt, tad kļuva skaidrs, ka nāksies gaidīt līdz pavasarim - aprīļa mēnesim. Līdz ar to radās iespēja kursus noturēt. No latviešu puses tajā bez Valdemara pieteicās vēl Jaks un Vanags. Sākumā GITAI bija iebildumi pret to, ka arī Vanags tajos piedalās, jo tā negribēja pēdējo ietilpināt akcijas personālā. Kad Valdemars bija janvāra pēdējā nedēļā ieradies Stokholmā uz apmācībām, viņš tomēr bija pierunājis GITU, lai arī Vanagu ieskaita kursantos.

Kad Vanags janvāra pēdējās dienās ieradās Stokholmā, tad Valdemars jau kādu nedēļu bija trenējies radiotelegrafijā. Daudz dienas pēc Vanaga ieradās arī Jaks un apmācām tai pašā laikā Osis, kas faktiski piederēja pie B-3 cilvēkiem, bet prata arī perfekti latviski.

Minētie 4 kursanti dzīvoja Stokholmas priekšpilsētā Lidingō. Pēdējā ir sala un apmācību mītne atradās tās ziemeļu galā, apmēram 1 km uz ziemeļiem no Fiziskās audzināšanas jeb Sporta institūta (tiešo nosaukumu Vanagš aizmirsis). Mītne faktiski bija tukša vasarnīca, kas piederēja archeologam, zviedru docentam G E I J V A L (jeb tamlīdzīgi). Pēdējais bija ļoti pazīstams arī Valgai: lietas, ka abi strādāja tai pašā darba vietā. Geijval's ar savu ģimeni (sieva, 2 bērni) un kalponi-norvēģieti dzīvoja ziemeņu mājā, ezera krastā, bet kursantu māja atradās vairāk sētā, kādus pārcenīt soļus no pirmās. Kursantu māja bija jāpukurina pašiem: malķa tika dots par brīvu. Gultas volū, segas un spilvenus deva zviedru vadība un tas nāca no armijas krajiem. Personīgo veļu kursanti paši deva mazgāt. Arī ēdiena kursantiem pašiem bija jāpagatavo un produkti jāpērk par savu naudu. No GITAS 3 latviešu kursanti saņēma katrs 250 kronas mēnesī: par to bija jāpācēd un tā bija vienīgā kabatas nauda. Osis stāstīja, ka viņa

SECRET

tautiesi saņemot kristni lielāku kabatas naudu: ap 400 kronas mēnesī. Pēc Oša informācijas arī ka B-3; tā B-1 kursanti uztura un kabatas naudu saņemot paši no savām organizācijām (nav zināms - no kādām), tikai B-2 kursantu nauda nākot no zviedriem, jo GITAI pašai līdzekļu neesot.

Latviešu kursantiem dota summa tomēr bija taisni pietiekama, lai labi paēstu, nopirktu cigaretes un pa nedēļu reizi aizietu uz kino. Nēkādu uzdzīvi sarīkot par to nebija iespējams un tāda arī nemotika.

Pirmos 1 1/2 mēnešus notika tikai radiotelegrafiskas apmācības. Tās vadīja kāds paliela auguma, plecīgs, blonds zviedris, apmēram 30-40 gadus vecs, kas sauca par S I M O N S O N'u (vai tas bija viņa īstais vārds - nav zināms. Viņš ieradās tikai pāris reizes pārbaudīt vispārējās sekmes. Biežāk - apmēram 2 līdz 3 reizes nedēļā ieradās kāds ļoti garš mācību paaugstināts-zviedrs (tā vārds Vanagam aizmirsis), kas pastāvīgi mocījās ar iesnām. Sarunas notika zviedru valodā, kaut zviedri prata arī angliiski un sākumā mēģināja ar Valdemaru sarunāties angļu valodā, bet Valdemars to tik labi neprata. Šis garais zviedrs prasīja, lai latviešu kursanti, arī Osis, katru dienu trenējas 8 stundas, ieskaitot svētdienas, bet tas netika izpildīts. Caurmērā latvieši trenējās dienā 5-6 stundas. Reizi nedēļā notika pārbaude raidīšanā un uztversanā, ko izdarīja garais zviedrs. Osis bija jau agrāk trenējies kādos pašu B-3 rīkotos kursos un varēja raidīt un uztvert ap 50 zīmes minūtē, bet skolotājs nebija ar viņu apmierināts, jo Osa "rokraksts" bija stipri slikts: pārāk sasteigts, ar nevienādām atstarpēm. Valdemars progresēja lēnām un kursiem beidzoties tikai varēja tikt galā ar 60 zīmēm minūtē, bet pašā pēdējā nedēļā pēkšņi uzrādīja labas sekmes un varēja lauka kontaktos tikt galā pie šī ātruma. Vanags trenīgs uzrādīja labas sekmes, panāca Valdemaru, kas bija sācis trenēties nedēļu ātrāk, bet beigās - tāpat kā Jaksetika pieļauts pie lauka kontaktiem: tos no latviešiem izdarīja tikai Valdemars, jo tad jau bija izskirts, ka akcijā no latviešu puses dosies tikai viņš.

SECRET

Sākumā periodā (apmēram 3 nedēļas) kursanti trenējās tikai paši savā starpā ar "atslēgām", bet tad tika atvesta īpaša aparatūra, kas raidīja Morzes zīmes

no lentas uz kuras šīs zīmes bija grafiski attēlotas: pēc katra ruļļa atskarošanas bija iespējams uz lentas pārbaudīt vai pareizi uztverts. Šī lenta bija no papīra un dažkārt griezoties satrūka. Kādas pāris nedēļas pirms kursu beigām Valdemars saņēma attiecīgo radiotelegrafisko aparātu, kas sastāvēja no 3 daļām - visas 3 atradās vienā metāla čaulā - raidītāja, uztvērēja un agregata. Čaulai bija amerikāņu apzīmējums: US un vēl kādi burti. Aparāts, ko Valdemars saņēma, bija gluži jauns: aplīmēts ar dzeltenām izolācijas lentām. Kad Valdemaram jau bija izsniegti kristali un tas pāris reizes bija izdarījis lauka kontaktus, tad latvieši mēģināja radiotelegrafiski sazināties ar otro apmācību grupu, kas atradās tai pašā Lidingö salā, tikai tās austrumu daļā. Pie šīs otrās grupas pēc apmēram 2 nedēļām pārcēla arī Osi un ar to Valdemars tad mēģināja uzņemt radio-kontaktu, kaut arī kursu vadība to bija noliegusi: zviedru drošības policija Stokholmas apkārtnē varot lokalizēt katru raidītāju un pret šo policijas darbību kursu vadība esot bezspējīga: kursi notiekot tā, ka šī policija (Statspolisen) par tiem neesot informēta.

Latviešu kursanti katru dienu ievadīja ar meža skrējieniem: 15-20 minutes, kam sekoja vingrošana telpās: apmēram 10 minutes. Apmēram pa 2 nedēļām reizi kursanti gāja uz pirti Stokholmas centrā, kur peldbaseinā labi izpeldējās un gulēja zem kalnu saules. Par visu šo kursanti maksāja paši no savas kabatas naudas.

Brīvā laikā kursanti varēja atstāt apmācību mītni bez vadības atļaujas un neviens tos arī nepavadīja. Vienīgais ierobežojums bija tas, ka Simonsons reiz aizrādīja, ka nav ieteicams pilsētā pastaigāties visiem 4 kopā: varot gādāt, ka satiek kādu latvieti, kas pazīst vai nu Vanagu jeb Jaku un tādā gadījumā var izrādīt ziņkārību arī par Valdemaru. Simonsons uzsvēra arī, ka latviešu bēgļi gan atrodas brīvā zemē, bet ka no otras puses Stokholmā darbojas daudz krievu agentu no kuriem jāuzmanās.

Apmēram reizi nedēļā latviešu kursanti sastapās Stokholmas centrā arī ar Valgu, kas rūpējās par to personīgām vajadzībām. Tā, piemēram, Valga par Baltiešu humanitārās asociācijas līdzekļiem nopirka Valdemaram uzvalku, jo pēdējam bija no dzimtenes

SECRET

līdz tikai kāds ļoti vecs un noplīsis uzvalks. Tāpat Valga kārtoja arī Jaka parādu lietas: pēdējais lai pirms kursu sākšanās bija aizņēmis lielāku summu kādā zviedru bankā darba rīku iegādei(Jaks toreiz strādāja kā dārzkopības instruktors).

Vienu vakaru visi 3 latviešu kursanti pavadīja arī Vētras dzīvoklī kopā ar tā kundzi un 3 meitām. Šai vakarā tika diezgan pamatīgi iedzerts un visi kopā spēlāja kārtis. Bez tam Valdemars un Vanags bija vēl pāris reizes pie Vētras tā dzīvoklī, lai apspriestos par akcijas plānošanu. Šai sarunā Vētras kundze un meita gan nepiedalījās, bet mazajā dzīvoklī šīs sarunas novareja noturēt tā, lai meitas tās nedzirdētu. Kā Valdemars Vanagam bija atstāstījis, tad Vētras meitas arī zināja, ka viņš neilgi atpakaļ ieradīs no dzintones un likās arī šķaidrs, ka tām zināms jeb ka tās nojauz, ka Valdemars dosies atpakaļ uz turieni. Kursu laikā Valdemars pāris reizes tika uzaicināts arī apciemot B-3 operatīvos vadītājus. Atgriezies no šiem apciemojumiem, Valdemars stāstīja, ka B-3 ļaudīm no Anglijas tikko kā ieradīs jauna vadītājs, jo līdzšinējais - saukts Hektors - pavasara akcijā dosies uz B-3. Pēc Valdemara stāstiem šais apciemojums, kas - kā Vanags atceras - notika kādā privātā dzīvoklī Odensplanā, viņš bija ticis krietni dzirdināts un tapa spēlēts uz diezgan augstām summām pokers, kurā Valdemars bija vainējis(jau dzintonē Valdemars bija labs pokera spēlētājs).

Kad apmēram mēnesis bija pagājis apmācībās, Vētra paziņoja, ka notiks baltiešu kursantu draudzības vakars. Zviedru vadība gan esot pret to, jo baidoties, ka kursanti nepiedzeras un neizdara kādas muļķības, bet baltiešu vadītāji tomēr domājot, ka šādā vakarā vārēs labāk savstarpēji iedraudzēties. Šis vakars notika otrās apmācību grupas mītnē, kur dzīvoja B-1 un B-3 ļaudis, kas arī gādāja par dzerieniem un uzkodamiem. Tajā piedalījās apmēram 12 personas: 4 latvieši(Vētra, Jaks, Valdemars, Vanags); no B-3 ļaudīm bija Osis, Hektors(kā vadītājs), kāds diezgan troksņains puisis, saukts Alberts(to vēlāk itkā pārķēra krievi) un, liekas, vēl kāds gara auguma vīrs; no B-1 ļaudīm bija to vadītājs kapteinis V A L D I M' s (liela auguma, plecīgs, viena kāja kliba, - kara iegūta ievainojuma sekas), un

SECRET

2. jeb 3 kursanti: viens no tiem bija labs zīmētājs-glāznotājs, un tika saukts par Maki (pēc ierastības Baltijas telpa tas 1949. g. mira ar plaušu karsoni, - kā Vētra vēlāk Vanagam pastāstīja), bet otrs bija ļoti kluss un nosvērts - Osis stāstīja, ka tas sasniedzis vislielāko ātrumu raidīšanā (ap šovzīmīgs minūtē). Vētra saī vakarā ieradās ar stipru nokavēšanos, tāpēc vakaru ar īsu uzrunu atklāja Hektors, kas cildināja Vētru kā vienu šī darba cīnītāju, saucot to gan tikai priekšvārda. Kad ieradās Vētra, tad visi bija jau kristni ierēbusi, jo uz personu iznāca pudele degvīna un 4-5 pudeles stiprā dāņu alus (tas bija atgādāts it kā no kādas sūtniecības, jo Zviedrijā tas pārdošanā nav dabūjama). Tikā daudz dziedāts, bet uz rīta pusi turojas tikai daži vīri uz kājām, starp tiem Valdemars. Vētra, Valdim's. Nekadās lielākas klizmas tomēr nenotika, bet konspirācija bija par kapta, jo katrs no kursantiem varēja laimīgi iepazīties un iegaumēt citu tautību operatīvos darbiniekus.

Tā kā nepārtrauktas radiotelegrāfijas mācības latviešu kursantiem likās pārāk apnīcīgas, tad tie ierosināja noturēt kādas lekcijas par Sarkanarmijas uzbūvi, kā arī izdarīt sauszemes apmācības, lai iepazītos ar līdzņemtiem ierociem. Lekcijas par Sarkanarmijas uzbūvi un Zviedrijas stāvokli varbūtēja kara gadījumā, kā arī par slepenās darbības pamatprincipiem nolasīja vācu valodā zviedru kapteinis A N D R E A S O N's. Vācu valodā tas tika nolasīts tāpēc, ka Valdemars neprata zviedriski, bet visi kursanti prata vāciski. Ka tas no klātpieliktā konspekta redzams, tad lekcija par Sarkanarmijas uzbūvi bija vienalā plaša, bet dati samērā novecojušies. Palika iespāids, ka tie iegūti g. k. no tiem pēģlēm, kas ieradās Zviedrijā pēc kapitulācijas un kas paši bija kara piedalījušies.

Dzīvaks un interesantāks bija pārskats par pasreizējo politisko situāciju Skandināvijā un to ka Zviedrija varētu novērst varbūtēju krievu desantu. Lektors apakstīja atsevišķi krievu iebrukuma iespējas pa sauszemi (cauri Somijai), pa jūru un pa gaisu. Viņa atziņums bija, ka sauszemes iebrukums var notikt tikai tad, kad krievi okupēsusi Somiju, bet šāda krievu rīcība zviedrus savīnīgi brīdinātu un savas valsts ziemeļu robežas viņi varot ļābi aizsargāt pateicoties ļoti piemērotam apvidum: augstām klintīm, dziļām gravām un nedaudziem lietojamiem ceļiem.

SECRET

Lektors centās pierādīt arī, ka krievi pasreiz nav spējīgi izcelt Zviedrijā gaisa desantu. To viņš motivēja tādejādi, ka šāds gaisa desants prasītu tik lielus spēkus, ka šāda desanta veikšanas brīdī visa krievu transportlidmašīnu flote būtu jāiesaista arī akcijā un tas varētu būt riskanti varbūtējās citās frontēs. Bez tam zviedrieši esot arī ziņas, ka krieviem trūkst transportlidmašīnu šādas plāsa apmēra akcijas izvešanai. - Par bīstamāko un iespējamāko uzbrukuma veidu lektors uzskatīja krievu karaflotes veiktu desantu, pie kam domāja, ka tas varētu notikt Uppsalas telpā. Tāpat arī šis drauds neesot pagaidām aktuāls, jo krievu un zviedru karaflotes samēri esot kā līl. Lektors arī domāja, ka šādām jūras desantiem krievi kā izejas bāzi izmantos Baltijas telpu, tāpēc viņa lūgums bija, lai baltiešu operatīvie darbinieki piegriezt šim momentam lielu vērību un sniegt sīkas un precīzas ziņas par krievu karaflotes kustību un koncentrāciju Baltijas jūras ostās.

Lekcija par slepenās darbības pamatprincipiem bija ļoti konspektīva un latviešu klausītājus nepavisām neapmierināja. Lektors galvenokārt uzsvēra to, kas nepieciešams laba nīņojuma (tikai pašā novērotais; novērojuma laiks un vieta; īsa, lakoniska ieteikums). Sīkāk tas konspiratīvās darbības principus neapgaismoja, lietodams tikai vispārīgas frāzes. Kad latviešu kursanti uzstādīja jautājumu par krievu agentu un "pilotās kolonnas" darbību Zviedrijā, tad lektors atzina, gan, ka tāda ir, bet uzsvēra to, ka zviedru valsts policija 2. Pasaules kara laikā tik labi esi virziena iestrādājusies, ka eventuala nākamā kara gadījumā apcietinās ļoti daudz personu, par kuru pretvalstisko darbību tai jau tagad esot laba pārskats.

Šīs lekcijas notika 2 jeb 3 dienas, katrā apmēram 6 stundas. Visumā tas kursantiem maz ko dēva.

Šausmas apmacības notika apmēram 2 nedēļas pirms mācību nobeiguma. Par lielu pārsteigumu kursantiem sauļaukums bija izraudzīts pašā Stokholmā (netālu no ķeniskā tenisa kluba, Rindogatan stūrī), kur garām gāja daudz lauzu. Lai novērstu to varbūtēju uzmanību, tad kursanti tika ietērpti zviedru armijas parvalķes un nedrīkstēja gāt starpā stipri snurāties.

SECRET

Arī šīs apmācības nebija labi organizētas: tā, piemēram, pirms kursanti sāka šaut, šai pašai šaujlaukā ieradās kāda zviedru karavīru grupa kāda instruktora vadībā un tikai ar lielām pūlēm kursantu pavadoņa, kapteinim Andreasonam (kas bija civildrēbēs) izdevās nos karavīrus pārliecināt, ka šaujlauks jau aizņemts. Šausmas pārbaude pierādīja, ka kursanti ļoti vāji prot apieties ar ierociem. Ar masinpistoli šaujot dāzi pat streipuloja no atsitiens. Ar pistoli šaujot vislabākos panākumus uzrādīja Valdemars ar smago Parabellum pistoli. Zviedru kapteinis bija izbrīnījies par viņa jebkuru rezultātiem, bet pats arī nosāva nēko, labāk, kad izmēģināja.

Akcijas dalībnieki per līdzņemamo ieroci izvēlējās g. k. vācu masinpistoli (meisleru). Vētra iedeva līdz Valdemaram vēl kādamaskalibra pistoli, kas esot viņa personīga, tā kā Valdemars aizbrauca ar 2 pistoļiem.

Kādu mēnesi pirms kursu beigšanas Valdemaram bija jāierodas pilsētā, kur to kāda privātā dzīvoklī apmācīja viņam līdzdodamā sifra pielietosana radiotelegrāfijā.

Apmācītājs sauca J A M B O R un pēc izskata, neatgādināja zviedru. Valdemars pēc šīm apmācībām izteicās, ka sifrs esot ļoti asprātīgs un viņa to ātri iemācījies, par ko Jambor's to uzslavēja. Vanags atceras, ka šīsifrējamaais teksts pēc šīs metodes bija jāieraksta "kastītē" (vertikālas rindās, kas iepriekš bija attiecīgi sanumurētas, no augšas uz leju un otrādi; izrakstot tekstu grupās, tas tika izrakstīts horizontāli). Pēc tam burtu teksts tika pārveidots ciparu tekstā, pie kam atbilstošs vārds bija "BUDAPEŠT". Tika lietots latvisu alfabeta: 24 burti (ar Š, Ž, bet bez Č).

Bez tam Vētra iedeva Valdemaram vēl līdz speciālu, zviedriem nezināmu sifru (kādos apstākļos tas būtu pielietojams, tas nav zināms). Tas balstījās uz kādas R. Blaumana noveles (Salna pavasarī) pirmo teikumu.

Lai pirms kursu beigšanas Valdemars saņemtu no Vētras arī kādu garāku, uz rakstammasīnas latvisu valodā sastādītu instrukciju. Vētra iedeva Valdemaram teicis, ka tā nākot no britu slepenā dienesta un lai Valdemars to nerādot citiem latvisu kursantiem (pēdējais to tomēr parādīja Vanagam). Šai instrukcijā bija runa par to, kas jāzina operatīvam darbiniekam, lai tas varētu sniegt lietiskus ziņojumus par krievu ķīmiskā, bioloģiskā un atomkāra ierociem. Šīs instrukcijas bija ļoti interesantas.

SECRET

un labi sastādītas: palīka iespāide, ka tās tiesā māk no britu slepenā dienesta. Tā, piemēram, tajās bija aprakstīts kā jāpiegriež vārdi, lai varētu noteikt kur tiek ražoti vai izmēģināti bioloģiskā kara (bakteriju) kroci: ja kāda uzņēmuma, kur privatpersonai aizliegts iet, smaržojot pēc alus, bet ja zināms, ka tur neatrodas alus brūzis, tad esot pamats pieņemt, ka tur ražo jeb izmēģina šādus ierocus. To pašu varot pieņemt par tādām institūtiem, kur lielā skaitā tiek pieņemtas vīstulas, u. t. m.

Kādu nedēļu pirms kursu beigšanas (marta beigām) Valdemars tika izsaukts pie Vētras un iepazīstināts ar savu operatīvo uzdevumu. Atgriežoties Valdemars par to informēja arī Kānu. Valdemara galvenais uzdevums bija izvairīties dzimtenes drošu slepenās organizācijas kanālu pa kuriem britu speciāli apmācīti agenti dotos cauri Baltijas telpai uz Loksloviju, lai tur piekļūtu krievu atomieņniecības centriem. B-2 laudim, t. i. slepenās organizācijas locekļiem vajadzības gadījumā šie speciālie agenti būtu jāparada.

Kā speciālu saziņas līdzekli Valdemars saņēma no Vētras arī slepenraksta zīmulus. Tie atgādināja parastos zilās krāsas zīmulus un ar šiem zīmuliem pašiem slepenraksts nebija uzrakstots: vispirms ar no zīmuli bija rūpīgi jānokrāso balta papīra lapā, kas pēc tam bija izmantojama kā kopojamais papīrs slepenraksta izgatavošanai. Jaraksts pīpā bija uz ļoti gludas un cietais virsmas, vislabāk uz stikla jeb spoguļa. Cik zināms, tad Valdemaram bija jāpārt vēstules no dzimtenes uz Vētra mājas adresi. Vai šādas vēstules Vētra ir saņēmis, tas nav zināms. Bez tam Valdemars saņēma no Vētras īpašu pīpi, kas nākot no britu slepenā dienesta šai pīpā Valdemaram bija jānoglabā slepenie dokumenti līdznēsāšanai. Vajadzības, t. i. briesmu gadījumā šo pīpi līdz ar dokumentiem varēja aspridzināt ar speciālu ierīci šai pīpā. Cik zināms, tad Valdemars krievu naudu nācīja nedabūja līdz, izņemot kādus pāris loo rubļus. Vioniešais atbalsta līdzeklis bija rokas pulksteņi, kas dzimtenē bija jāpārveš nauda. Valdemars izrakstīja, ka pēc to realizācijas iegūtā summa būs maksāta par to, ko viņa organizācija izdevusi, lai organizētu viņa nokļūšanu Zviedrijā un bija par šādu zviedru knauzerību jāpāņiknots.

SECRET

Kursi beidzās marta pēdējā nedēļā. Akcijai vajadzēja notikt aprīļa pirmā nedēļā, bet kā vēlāk bija dzirdams, tad pirmajā braucienā gadījumies kāda klizma un laiva bija atgriezusies atpakaļ. Par šo neveiksmi Valdemars vēl atrakstīja Vanagam no Štokholmas apmēram aprīļa vidū, teikdams šai vēstulē, ka sabojājusies laivas motori un ka laivu tāpēc gandrīz notvērusi kāda krievu zemūdene: par laimi pēdējā brīdī atkal sācis darboties viens no laivas motoriem.

Kā vēlāk bija dzirdams no Vētras un Valgas, tad akcija bija notikusi 30. aprīlī, pie kam laivu devis britu slepenais dienests. Šādu versiju Vanagam arī apstiprināja. Dzirdējs: briti esot iejaukusies šai lieta tāpēc, ka bijis skaidri redzams, ka zviedri šai pavasarī akciju neizdarīs, bet ātrumam bijusi liela nozīme.

Visumā jāsaka, ka šie kursi bija ļoti sasteigti no vienas un nepārdomāti no otras puses. Likās, ka paši zviedri lāga nezina kā tos organizēt: ja kursanti paši ko pieprasīja, tad tas arī tika izdarīts, bet pavīrsi un bez pārliecības. Kursu vadība arī kļūdījās tā ziņā, ka nekontrolēja pietiekoshi kursantu sekmes: ja reiz tika teikts, ka jātreņējas ikdienā 8 stundas, tad pie šīs prasības arī vajadzēja palikt (30.2 mēnešus to var izturēt). Nav zināms kā tas bija citās grupās, bet latviešu kursantu starpā nebija pietiekoshi liela pienākuma apziņa, lai šo prasību izpildītu. Lieta tā, ka Valdemars vēl nebija labi atpūties no sava nervu saspiļējuma un tāpēc mīlēja no rītiem labi ilgi gulēt kā arī mācību laikā spēlēt vai nu kārtis jeb sachu. Jakam radiotelegrafijā sagādāja lielas grūtības un tas drīz vien redzēja, ka netiks pārējiem līdz, tāpēc uz kursu beigām vairs tā necentās. Savukārt arī Vanags aiz draudzības pret Valdemaru necentās uzturēt pārmerīgi stingru disciplīnu.

Otrs trūkums bija tas, ka kursanti varēja brīvi staigāt apkārt pa pilsētu praktiski kad vien iepatikās, jo neviens tos nekontrolēja mācību mītne, kur tie dzīvoja vieni paši.

Kursantiem nepatika arī, ka zviedru vadība bija pārāk oficiāla un neparādīja kaut minimālu draudzību no savas puses. Latviešu vadība (Vētra, Valga) savukārt bija stipri nēvarīga un nenoteikta. Par pēdējo palika tāds iespaids, ka tie kursantus uzskata operatīvā ziņā par parakiem un tāpēc parvairojas tiem dot padomus un norādī-

SECRET

jumus. No otras puses patikami bija tas, ka vadība bija latvieši, kas domāja ne tik daudz par to kā pakalpot zviedru izlūkošanas dienestam, bet gan par to kā saglabāt nacionālus cīnītājus dzimtenē un tos atbalstīt. Dzimtē, latviešu vadība pieļāda lielu kļūdu ieviešot šai darbā latviešu partijpolitiku, kas ļoti sarūgtināja Valdemaru un Vanagu. Valdemars tomēr uzskatīja, ka viņam jāsamierinājas ar šo stāvokli, lai neizjuku akcija un cīnītāji dzimtenē nepaliktu bez atbalsta. Vanags ar šādu stāvokli nevarēja samierināties un pēc ilgākiem mēģinājumiem panākt to, lai šī partijpolitikas bāze tiktu atņemta, attiecās no sadarbības ar GITU. Jaks šos sareģījumus tik labi neizprata un tā kā starp viņu un Vanagu radās domstarpības, tad var pieņemt, ka viņš vairāk noticeja GITAS apgalvojumiem nekā Vānaga stāvokļa apgalvojumiem.

Jaunākais viss šai akcijā tomēr bija tas, ka Valdemars nedabūja līdz pietiekosi daudz naudas (jeb spekulācijas priekšmetu), lai varētu savai pagrīdes organizācijai sniegt jūtamu atbalstu. Visnīgais uz ko viņš cerēja bija tas, ka radioelegrafisko sakaru nodibināšana starp dzimteni un ārzemēm palīdzēs nākotnē saņemt lielāku atbalstu. Šai sakarībā arī Valdemars ar Vanagu izstrādāja papildus sakaru iespējas, t.i. norunas, kas zviedriem un GITAI nebija zināmas. Domā bija tāda, ka uz šo norunu pamata Valdemaram zināmā pretpadomju organizācija (ne tā kurā darbojas Valdemars pats) nākotnē varētu saņemt atbalstu no amerikāņiem.

Smaga kļūda no latviešu vadības puses bija arī tā, ka daudzas operatīvas pārrūnas notika "majas kārtībā", kas mazināja kursantu uzticību vadības konspirācijai. Konspirācijas pārkāpums bija arī minētais draudzības vakars. Ka akcijas dalībnieki savstarpēji drusku iepazīstas, pret to nav ko iebilst, bet šai vakarā piedalījās arī tie, kas akcijā nedevas un tā bija smaga kļūda kuras pierādījās vēlāk, kad kāds no B-3 grupas dalībniekiem, kas nedevas akcijā, tika Stokholmā ievilkts krievu agentu tīklā un izstāstīja visu, ko zināja par kursu norisi un to dalībniekiem.

SECRET